

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

ERCAN YILDIZ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/17505
Karar Tarihi : 15/1/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY
Başvurucu : Ercan YILDIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, disiplin cezasına karşı infaz hâkimliğine yapılan şikâyet sonucu yapılan yargılamada şikâyet edenin Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi kullanılarak dinlenilmesi nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli ve 2020/361 Değişik İş Sayılı Kararına İlişkin Süreç

2. Başvurucu, Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucunun 16/12/2019 tarihinde Kırıkkale Tıp Fakültesi Hastanesine ring aracı ile götürüldüğü sırada araçtaki güvenlik kamerasını peçete ile kapatarak görüntü alınmasını engellediğinin aynı tarihli jandarma tutanağı ile tespit edilmesi üzerine Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun çerçevesinde başvuru hakkında disiplin soruşturması başlatmıştır.

4. Disiplin soruşturması sonucunda başvurunun 4 gün hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurucu, hakkında verilen disiplin cezasına karşı şikâyet yoluyla Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvuruda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği başvurunun duruşmalı olarak incelenmesine karar vermiştir. Bu kapsamda İnfaz Hâkimliği, Ceza İnfaz Kurumuna müzekkere yazarak başvurunun duruşmanın yapılacağı 26/2/2020 tarihinde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla hazır bulundurulmasını istemiştir.

6. İnfaz Hâkimliğince yapılan duruşma, iki celsede tamamlanmıştır.

7. Başvurucu 26/2/2020 tarihinde yapılan ilk duruşmaya SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvurucu beyanında duruşma tebligatının kendisine bir gün önce yapıldığını, bu nedenle avukatına haber verme imkânı olmadığını belirterek mahkeme huzurunda avukatı ile birlikte savunma yapmak için süre talep etmiştir. Başvurucu, ayrıca SEGBİS ile savunma yapmak istemediğini beyan etmiştir.

8. Aynı tarihli celsede İnfaz Hâkimliği başvurusunun SEGBİS ile savunma yapmak istemediğine ilişkin talebinin reddine 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki "*Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusu yapılabilir veya duruşmalara katılmasına karar verilebilir.*" hükmüne istinaden karar vermiştir.

9. Aynı tarihli celse sonunda İnfaz Hâkimliği, başvurusunun süre talebini kabul ederek duruşmanın yeni celsesinin 11/3/2020 tarihinde yapılmasına karar vermiştir.

10. 11/3/2020 tarihli ikinci ve son celseye başvuru, SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvurucu; sağlık sorunları olduğunu, bu nedenle beyanda bulunamayacağını belirterek beyanda bulunmak için süre talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği, bir önceki celsede başvurucuya süre verildiği ve başvurusunun açlık grevinde olması nedeniyle iyileşme sürecinin belirsiz olduğu gerekçeleriyle süre talebinin reddine karar vermiştir. Süre talebinin reddi kararı üzerine başvuru; SEGBİS'in savunma hakkını ihlal ettiğini, mahkeme huzurunda ifade vermek istediğini beyan etmiştir. İnfaz Hâkimliği, başvurusunun mahkeme huzurunda ifade vermeye yönelik talebinin yeniden reddine karar vermiştir.

11. İnfaz Hâkimliği 16/3/2020 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararda, başvurusunun ring aracındaki kamerayı kapattığının tutanakla tespit edilmesi nedeniyle 5275 sayılı Kanun'un 43. maddesinde düzenlenen "*sevke, nakle veya bunlarla ilgili alınacak olan tedbirlere karşı çıkmak*" disiplin suçunu işlediğinin sabit olduğunu ifade etmiştir.

12. Başvurusunun İnfaz Hâkimliği kararına yönelik itirazı da Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

13. Başvurucu, nihai kararın 12/5/2020 tarihinde tebliği üzerine 2/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli ve 2020/360 Değişik İş Sayılı Kararına İlişkin Süreç

14. Başvurusunun tutuklu olarak bulunduğu ceza infaz kurumunda 25/12/2019 tarihinde Kırıkkale Yüksek İhtisas Hastanesine götürüleceği esnada mahkûm kabul biriminde üst aramaları yapıldığı sırada "*Keyfi aramaya son.*" şeklinde slogan atma hakkında ve ring aracının kamerasını kapatarak görüntü alınmasına engel olmak fiilleri nedeniyle başvuru hakkında 5275 sayılı Kanun kapsamında disiplin soruşturması başlatılmıştır.

15. Disiplin soruşturması sonucunda başvuruca slogan atması nedeniyle 2 ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, ring aracının kamerasını kapatarak görüntü alınmasına engel olma fiili nedeniyle 4 gün hücreye koyma disiplin cezası verilmiştir.

16. Başvuruca, hakkında verilen disiplin cezasına karşı şikâyet yoluyla Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvuruda bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği başvurunun duruşmalı olarak incelenmesine karar vermiştir. Bu kapsamda İnfaz Hâkimliği tarafından Ceza İnfaz Kurumuna müzekkere yazılarak başvurucaın duruşmanın yapılacağı 26/2/2020 tarihinde SEGBİS aracılığıyla hazır bulundurulması istenmiştir.

17. İnfaz Hâkimliğince yapılan duruşma, iki celsede tamamlanmıştır.

18. Başvuruca 26/2/2020 tarihinde yapılan ilk duruşmaya SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvuruca, beyanında duruşma tebligatının kendisine bir gün önce yapıldığını, bu nedenle avukatına haber verme imkânı olmadığını belirterek mahkeme huzurunda avukatı ile birlikte savunma yapmak için süre talep etmiş; ayrıca SEGBİS ile savunma yapmak istemediğini beyan etmiştir.

19. Aynı tarihli celsede İnfaz Hâkimliği başvurucaın SEGBİS ile savunma yapmak istemediğine ilişkin talebinin reddine 5271 sayılı Kanun'un 196. maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki " *Hâkim veya mahkemenin zorunlu gördüğü durumlarda, aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusu yapılabilir veya duruşmalara katılmasına karar verilebilir.*" hükmüne istinaden karar vermiştir.

20. Aynı tarihli celse sonunda İnfaz Hâkimliği başvurucaın süre talebini kabul ederek duruşmanın yeni celsesinin 11/3/2020 tarihinde yapılmasına karar vermiştir.

21. 11/3/2020 tarihli ikinci ve son celseye başvuruca, SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvuruca; sağlık sorunları olduğunu, bu nedenle beyanda bulunamayacağını belirterek beyanda bulunmak için süre talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği, bir önceki celsede başvurucaya süre verildiği ve başvurucaın açıklık grevinde olması nedeniyle iyileşme sürecinin belirsiz olduğu gerekçesiyle süre talebinin reddine karar vermiştir. Süre talebinin reddi kararı üzerine başvuruca; SEGBİS'in savunma hakkını ihlal ettiğini, mahkeme huzurunda ifade vermek istediğini beyan etmiştir. İnfaz Hâkimliği başvurucaın mahkeme huzurunda ifade vermeye yönelik talebinin yeniden reddine karar vermiştir.

22. İnfaz Hâkimliği 16/3/2020 tarihinde 2 ay ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını iptal etmiş, 4 gün hücreye koyma cezasını ise onaylamıştır. Karara yapılan itiraz Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 1/4/2020 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

23. Başvuruca, bu cezaya karşı da -Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli ve 2020/361 sayılı kararına karşı yaptığı başvuru formu ile- aynı başvuru formuyla 2/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunduktan sonra Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 10/3/2022 tarihli kararıyla Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli ve 2020/360 D.İş sayılı kararı yönünden kanun yararına bozma talep edilmiştir. Talepte, hükümlünün eylemlerini gerçekleştirdiği ceza infaz kurumu nakil aracı ve adliye binasının ceza infaz kurumu niteliğinde olmadığı, bu hâlde hükümlü hakkında disiplin cezası verilemeyeceği gözetilmeksizin yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmediği belirtilmiştir.

24. Yargıtay 1. Ceza Dairesi (Yargıtay) 20/5/2022 tarihinde kanun yararına bozmaya karar vermiştir. Kararda, kanun yararına bozma talebine dayanılarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğnamedeki bozma isteğinin incelenen dosya kapsamına göre yerinde görüldüğünü ifade etmiştir.

25. İnfaz Hâkimliği 8/12/2022 tarihinde 4 gün hücreye koyma cezasının iptaline karar vermiştir. Kararda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğnamedeki bozma isteği incelenen dosya kapsamına göre yerinde görüldüğünden Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli ve 2020/360 D. İş sayılı kararının 5271 sayılı Kanun'un 309. maddesi uyarınca kanun yararına bozulması yönünde karar verildiğini, bu nedenle hükümlü hakkında uygulanan disiplin cezasının usul ve kanuna aykırı olduğunu belirtmiştir. Karar 24/12/2022 tarihinde itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

26. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânı olmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

27. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli ve 2020/361 Değişik İş Sayılı Kararı Yönünden

28. Başvurucu, aynı yargı çevresi ve aynı il sınırları içinde bulunmasına ve yazılı ve sözlü müracaatlarında yargılama makamları önünde avukatı ile savunma yapmak istediğini açıkça belirtmesine rağmen SEGBİS aracılığıyla savunmasının alındığını, yargısal mercilerin kararlarında gerekçe bulunmadığını, kendisinin delillerinin değerlendirilmediğini ileri sürmüştür.

29. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına yer verildikten sonra yapılacak değerlendirmelerde bu kararların ve somut olayın koşullarının bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

30. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü hususları tekrarlamıştır.

31. Başvuru, duruşmada hazır bulunma hakkı kapsamında incelenmiştir.

32. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

33. Anayasa Mahkemesi somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği *Emrah Yayla* ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) ve *Emrah Yayla (2)* (B. No: 2017/34742, 13/10/2020) kararlarında, duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili uygulanacak

anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, bu kararlarda öncelikle disiplin cezası nedeniyle yapılan şikâyetlerin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyumsuzluk kapsamında kaldığını ve kişilerin talebine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 196. maddesinin söz konusu müdahalenin *kanunilik* ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik *meşru bir amaca* dayandığı değerlendirmelerine yer verilen kararda, *ölçülülük* yönünden yapılan incelemede başvurunun duruşmada hazır bulunma talebinin hangi zorlayıcı nedene dayanılarak kabul edilmediğinin ortaya konulmadığı, SEGBİS yoluyla katıldığı celselerde ise esaslı işlemlerin yapıldığı belirtilmiş; başvurunun duruşmada hazır bulunma talebinin alternatif yöntemler değerlendirilmeden genel ve kategorik bir yaklaşımla reddedilmesi nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkına müdahale için en uygun aracın seçilmemesinin anılan hakka yönelik müdahaleyi *gereklilik* unsurundan yoksun bıraktığı ve hakkın ihlaline yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

34. Somut başvuruda da başvurunun SEGBİS aracılığı ile sözlü olarak savunma yapmak istemeyip bizatihi İnfaz Hâkimliğinde savunma yapmak istediğine dair talbi olmasına rağmen İnfaz Hâkimliği tarafından bu hakkın başvurucuya sağlanmadığı görüldüğünden *Emrah Yayla ve Emrah Yayla (2)* kararlarında açıklanan gerekçelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurunun gerekçeli karar hakkının da ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekle birlikte duruşmada hazır bulunma hakkı yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde anılan ihlal iddiası yönünden inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli ve 2020/360 D. İş Sayılı Kararı Yönünden

37. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

38. Anılan düzenlemelerde genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi incelemesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirmesi mümkündür (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31).

39. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması, söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy, § 32; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

40. Başvurucunun bireysel başvuruda bulunduktan sonra, verilen 4 gün hücreye koyma disiplin cezasına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kanun yararına bozma talebinde bulunmuştur. Yargıtay kanun yararına bozma talebini kabul etmiş, İnfaz Hâkimliği de 4 gün hücreye koyma cezasını iptal etmiştir. Söz konusu karar 2022 yılının sonunda itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

41. Başvurucu; cezaya karşı bireysel başvuru tarihinden sonra kanun yararına bozma talebinde bulunulduğuna, bu talep sonunda cezanın iptal edildiğine ve kararın kesinleştiğine dair herhangi bir bilgi ya da belgeyi bireysel başvuru dosyasına sunmamıştır. Somut başvurunun 4 gün hücreye koyma disiplin cezasına ilişkin olduğu gözetildiğinde cezanın iptali sonucunu doğuran kanun yararına bozma sürecinin başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı bir unsur olduğu açıktır.

42. Açıklanan gerekçelerle başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı bir unsur hakkında bilgi verilmediği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının *başvuru hakkının kötüye kullanılması* nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

43. Başvurucu, ihlalin tespiti ve miktar belirtmeksizin maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

45. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli ve 2020/361 Değişik İş sayılı kararı yönünden,

a. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

b. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2020 tarihli ve 2020/360 Değişik İş sayılı kararı yönünden, başvurunun bu kısmının, *başvuru hakkının kötüye kullanılması* nedeniyle REDDİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin duruşmada hazır bulunma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine (E.2020/79, K.2020/577) GÖNDERİLMESİNE,

E. Tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 15/1/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.